

LUKUVIHJE

JYRI LIUKKO
Solidaarisuuskone. Elämän vakuuttaminen
ja vastuujattelun muutos. Helsinki:
Gaudeamus, 2013. 250 s

MARKKU LEHMUS
Vanhempi tutkija
PALKANSAAJIEN TUTKIMUSLAITOS
markku.lehmus@labour.fi

Jyrki Liukon mukaan vakuutuksesta on tullut käytännöllinen ja konkreettinen väline, joka on tehnyt yhteisvastuun organisoinnista teknisen kysymyksen. Toisaalta vakuutus on myös epävarmuuden hallinnan ”yleiskone”, jonka ytimessä on tulevaisuuden ennustaminen ja sen muuttaminen rahassa mitattavissa riskeiksi tilastotieteen ja todennäköisyyslaskennan keinoin. Konetta voidaan myös muokata, ”ohjelmoida” ja käyttää vaihtelevilla tavoilla. Niinpä kysymys vastuun jakamisen ja vastavuoroisuuden ehdoista on vakuutustoiminnassa koko ajan läsnä ja avoin poliittiselle ja moraalille keskustelulle.

Sosiaalipolitiikan alaan kuuluva väitöskirja käsittelee henkilövakuutus toiminnan moraalisia ja poliittisia erityispiirteitä sekä niiden historiallista polveutumista erityisesti Suomessa. Kirja pyrkii antamaan kuvan vakuutusyhteiskunnan rakentamisesta, mikä tehdään

ensisijaisesti vakuutusmaailman sisäisestä eetoksesta käsin. Näin ollen tarkastelun kohteena ovat vakuutusmaailman toimijoiden omat puheenvuorot alan periaatteista ja siitä, mihin suuntaan alaa tulisi kehittää. Kirjassa on keskeisellä sijalla pakollisen ja vapaaehtoisen vakuutusturvan sekä yksityisen ja julkisen suhde toisiinsa.

Kirja liittää kiintoisalla tavalla suomalaisen vakuutusyhteiskunnan rakentamisen osaksi kansakunnan ja valtion rakentamista. Tässä rakentamistyössä julkisesta ja yksityisestä vakuutuksesta kehittyi hybridi, jossa lakisäätäinen ja työmarkkinajärjestöpohjainen sosiaalivakuutusjärjestelmä yhdistyi yksityisiin vakuutuslaitoksiin, joille annettiin poikkeuksellisen suuri vakuutustehtävä vanhojen toimijain rinnalle. Tämän kehityskaaren avaaminen auttaa ymmärtämään Suomen varsin omintakeisen vakuutusyhteiskunnan ja toki koko hyvinvointivaltion muotoutumista.

Vakuutustoimintaan aina kuulunut perusjännite sosiaalitaloudellisen ja liiketaloudellisen ulottuvuuden välillä on myös kirjan keskeisiä teemoja. Monin paikoin Liukko näkee käsitteiden selvärajaisuuden sijaan niiden yhteen kietoutumista: samoin kuin yksityisen ja julkisen tapauksessa, raja sosiaalitaloudellisen ja liiketaloudellisen välillä ei ole tosiasiaa niin selvä. Vakuutustoimija ei siis ole yksiselitteisesti pankkiiri tai palvelija – olennaista on se, miten vakuutusmaailmassa on pyritty yhdistämään yleistetyn keskinäisyyden ajatus ja voittoa tavoittelevan liiketoiminnan logiikka.

Myös vakuutusmainonnan historialle

ja riskiluokittelun politisoitumiselle on omat lukunsa. Nämä osiot tuntuvat hie man irrallisilta - siitäkin huolimatta, että ne tarjoavat lukijalle sopivasti vaihtelua. Riskiluokittelun käsittelyssä keskustelu siirtyy myös Suomen ulkopuolelle kansallisen aineiston vähäisyyden vuoksi. Muuten Suomen ulkopuolisen vakuutusmaailman piirteitä käsitellään kirjassa vähänlaisesti.

Historiasta siirrytään vähitellen kohti nykypäivää ja lopussa kysytään, mihin suuntaan suomalainen vakuutusyhteiskunta on menossa. Kirjoittaja päätyy siihen, että markkinaistumisen tuulista ja joistakin vastakkaisista esimerkeistä - kuten lasten sairaskuluvakuutus - huolimatta toimimme yhä sosiaalivaltiollisen solidaarisuuden paradigmassa ja näin ollen sosiaalivakuutusjärjestelmää ei myöskään olla purkamassa. Yksityisvakuutuksesta ei siis näytä olevan sosiaaliturvan korvaajaksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Vakuutusyhteiskunnan tulevaisuutta pohdittaessa olisi ollut kiinnostavaa kuulla hieman enemmän pohdintaa esimerkiksi perustulon mahdollisuuksista. Tähän kirja viittaa vain ohimennen siitäkin huolimatta, että kyseessä olisi vallankumouksellinen muutos suomalaisessa vakuutusyhteiskunnassa.

Vakuutus on edelleen vaikutusvaltaisen solidaarisuuskone, sillä se perustuu kaikissa tapauksissa tietynlaiseen uudelleenjakamiseen, vaikkakin sen muoto ja laajuus vaihtelevat. Aivan kirjan lopussa todetaankin, että toinen kysymys on vielä se, minkälainen solidaarisuus nähdään yhteiskunnan tai yksilön näkökulmasta oikeudenmukaisena. ■